

Հորմ և Փորորիկ :

Ինքնակալ փետրուար ամիսս շատ նշանաւոր է օդոց կարգէ դուրս անհատատութեան համար : Ինոր մէտէորաբանական կազմութիւնը կը բաղկանայ իրարմէ բոլորովին աննման երեւոյթներէ , որոնք մշտնջենապէս մէկմէկու դէմ կռուի մէջ են , և անդուլ կը պատերազմին՝ ինչուան որ անոնցմէ մէկն յաղթէ կամ բոլորովին մէկզմէկ եղծանեն : Եւս կազմութիւնս բոլորովին հողմոց ուղղութենէն կախումն ունի : — Իսկ հողմոց պատճառն է ընդհանրապէս արեւային ջերմութեան անհասարակ բաշխուիլն երկրի մակերեսութիւն վրայ : Եւ թնորտի զանգուածը մէկ կողմանէ միայն ջերմանալով կ'ընդարձակի և թեթևանալով վեր կ'ելլէ : որով դատարկ տեղ մը կը թողու , ուր շուտ մը կը դիմէ հոսանք մը գահալիւժաբար մթնոլորտին ցրտագոյն և հետեւաբար խտագոյն կէտէ մը : () Դոյ այս հոսանքն է որուն մենք կ'ըսենք հոլմ :

Եր կլիման , որ հասարակածին և բևեռին մէջտեղերը կ'ընկնայ , գրեթէ հաւասարապէս հեռի է Բորիկոյ այրեցած աւազներէն և բևեռային սառուցներէն . յարեւմտից ունի ատլանտականին ջրոց ընդարձակ տարածութիւնը , և յարեւելից՝ լայնածաւալ ցամաքն որ կը ձգուի մինչև արեւելեան ծայրերն Եւրոպ : Եւս դիրքս կը ցուցնէ թէ աշխարհքիս չորս գլխաւոր կէտերէն ինչ հողմունք կը շնչեն մեր կողմերն , որոնք հիւսիսէն կը բերեն սառուցիչ ցուրտ , հարաւէն՝ այրեցող ջերմութիւն , յարեւելից՝ ցամաքութիւն , և յարեւմտից՝ խոնավութիւն : Եւրիչ չորս բաղադրեալ հողմունք ալ կը շնչեն միջանկեալ չորս կէտերէ . ինչպէս հիւսիս-արեւելքէն չոր ցուրտ , հարաւ-արեւմտքէն՝ խոնավ ջերմութիւն , և այլն :

Իւրաքանչիւր հողմն մթնոլորտին մէջ փ և նոյն բարձրութեամբ չնչեր . օդն ունի վերին հոսանք և ստորին հոսանք ,

որ հակառակ կարգաւ կ'ընթանան . առաջիններն ընդհանրապէս կը բաղկանան հարաւի ընդարձակած օդէ կամ արեւմտից ջրագոլորշիով բեռնաւորած օդէ , իսկ երկրորդներն առաւելապէս չոր ու ցուրտ օդոյ հոսանք են : Եւս ըսելով չենք ուզեր ամենեւին նմանցունել մեր տիրող հողմունքն կանոնաւոր հողմոց , ինչպէս են ատլանտականին տարեւոր հողմունքն ու հնդկաց ծովուն հոսանքն . վասն զի մեր հողմունքն , որ անդադար արգելք կը գտնեն առջևին , ինչպէս են լեռներ , ձորեր ու ծովեր , չեն կրնար միակերպ շնչել փ և նոյն ուղղութեամբ :

Հողմոց այս անկանոնաւորութիւնն է պատճառ մրրկաց և փոթորկաց , որ երբեմն յանկարծակի կը յառնեն մեր կլիմայից տակն :

() Դոյ շունչ մը այնչափ ոյժ ունենայ որ արմատաքի խլէ ծառեր , առնու տանի տանց տանիքն , կամ նոյն իսկ տներ կործանէ , պէտք է որ մթնոլորտին մէջ երկու հակառակ հողմունք իրարու բաղխին սաստկութեամբ :

Եւսպիսի երեւոյթ մը ոչ երբեք կը պատահի տեղ մը , ուր օդեղէն երկու հոսանք իրարու հետ կռուոյ մէջ չըլլան , և մրրկին ու փոթորկը վերջ չեն առնուր՝ մինչև որ մէկը կամ նոյն իսկ երկուքն ալ իրարու հետ բաղխման սաստկութենէն իրենց առաջին ուղղութենէն խտորած նոր ճամբայ մը բանան իրենց , ուր մէկմէկու վրայ ալ չեն կարող բռնանալ :

Եր կլիմային չորս գլխաւոր կէտերն այլ և այլ բարեխառնութիւններ ունին մէկմէկէ շատ տարբեր , և հետեւաբար անոնց իւրաքանչիւրին մթնոլորտական խտութիւն մեծամեծ տարբերութիւններ ունի : Եւկէ առաջ կուգայ որ մեր բովանդակ չորս դին օդեղէն այնպիսի հոսանքներ կը կազմուին , որ մէկմէկու վրայ կը գահալիւժին և ուժգնութիւն կ'առնուն , համեմատ այն արգելքներուն որոնց դէմ կը կռուին իրենց ճամբուն մէջ : Եւս բախմունքներէն կը ծագին մրրկիկներն ու փոթորիկները , ու ցամաքին վրայ քիչ մնաս չեն բերեր , իսկ ծո-

վու վրայ աղետալի դէպքեր կը պատճառեն :

Հողմոց ու ժգնութիւնն առաւելապէս իրենց երազութեանը վրայ է , և այս երազութիւնը շատ փոփոխական է . մեղմանալու , հովը որ հազիւ թէ կ'իմացուի , 1,800 մէդր տեղ կ'ընթանայ ժամու մը մէջ , ուր ուժգին փոթորիկն , որ ծառեր արմատաքի կը խլէ և շէնքեր կը կործանէ , սոսկալի է . ժամու մը մէջ 55 փարսախ տեղ կ'ընթանայ :

Եր մթնոլորտին մէտէորաբանական պայմանները գրեթէ բոլորովին տիրող հողմոցն ազդեցութենէն կը կախուին . տաքն ու ցուրտը , չորութիւնն ու խոնավութիւնը գրեթէ միշտ համեմատ են այս ազդեցութեանն , այնպէս որ մթնոլորտական երեւութից մէջ սկզբնապատճառն ուստի մէկալոնք կը ծագին , է հողմոյ երեւոյթը :

Ասն զի չենք կրնար հիւսիսի հողմունքն ունենալ առանց ունենալու ցուրտ ու չոր : Եւս հողմունքն ուղղակի բեւռէն կու գան՝ սառուցի ծովերու և ձիւնապատ երկիրներու վրայէն անցնելով : Երևելից հողմոց մէջ ցամաքութիւն կը տիրէ , որոնք մեզի արեւելքէն կու գան , առանց անցնելու երկար ժամանակ մեծատարած ջրոց վրայէն : Հարաւի հողմունքը Եւսարայի վրայէն անցնելով կը տաքնան և մեզի տաքութիւն կը բերեն : Երբեմն ալ մեզի անձրև կը բերեն , վասն զի Եւրիկոյ արևակէզ աւազներէն սաստիկ տաքցած ջրոց շոգիով կը բեռնաւորին Եւրիկոյ կրական ծովուն վրայէն անցնելու ժամանակ : Եւզի հասնելով , ուր օդն աւելի ցուրտ է , չեն կրնար պահել բոլոր իրենց խոնավութիւնը , և ամպերն որ անոնցմէ կը ձևանան՝ անձրև կը լուծուին : Եր կողմանցն անձրևաբեր հողմունքն ընդհանրապէս հարաւարևմտից հողմունքն են . այրեցած գետուոյն կրակներէն բորբոքած , և Սվիէանոսի վրայէն երկար ատեն անցնելով ջրոց շոգիով կը յագին , ու հեղեղօրէն կը թափեն իրենց խոնավութիւնը երբ մեր ցրտագոյն կլիման կը մտնեն : Եւզ-

հակառակն հիւսիս-արևելից հողմունքն հազիւ երբեք անձրև կը բերեն , ցրտագոյն կլիմայէ մը գալով քան զմերն՝ աւելի յարմար են խոնավութիւն ծծելու , քան թէ զայն դուրս տալու . հետևաբար հիւսիս-արևելից հողմունքն օդը կը չորացնեն , ամպերը կը ցրուեն և մեծ շոգիացումն կը պատճառեն :

Օնց կ'ընենք հոս յիշելու կանոնաւոր հողմունքն ու հասոյները , ինչպէս նաև այն փոթորիկներն որ պարբերաբար աւերմունք և կործանումն կը բերեն արևադարձից քանի մը դօտիններուն տակ :

Իսկ գալով հողմոց ներգործութեանը , շատ զօրաւոր ազդեցութիւն ունին հողմք բարեխառնութեան , բուսաբերութեան , և մարդուս առողջութեանը վրայ . այս ազդեցութիւնը շատ անգամ առողջարար է , վասն զի կը կակղացընեն ցրտոյն չափազանց խստութիւնները , և կը բարեխառնեն բազմատոչոր արևուն ջերմութիւնը . օդը կը մաքրեն՝ ցրուելով միջոցին մէջ երկրի երեսը ժողուած մահաբեր ժանգահոտութիւնները , կ'օգնեն բուսաբերութեան , տաշնելով հեռաւոր ցամաքած ու չորացած երկիրները տաք ու բարեբեր անձրև մը : Եւս հողմք ունին նաև փաստակար ազդեցութիւններ ալ . ժանտացաւու և տարափոխիկ հիւանդութեանց բօթաբեր առաջնորդ կ'ըլլան ու զանոնք տեղէ տեղ կը տանին . անապատներու մէջ ճանապարհորդներն աւազի տակ կը թաղեն . և հիւսիսի հողմերն իրենց սառուցիչ շնչովը նորաբոյս տունկերը կ'եղծանեն :

Յանհունս մակը աշխարհը :

Եւսարհները բնակութիւն ունին : Եւս հարցմանս տ' Եւամպէր գաղղիացի ուսումնականը կը պատասխանէր անցեալ դարուն՝ Համախափառութեան Բառագրոց մէջ թէ “ Բան չգիտցուի ” : Եւս արդէն իրմէ առաջ Խոնդընէլ